

СЕРИОЗЕН ПРИНОС ЗА НАУЧНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ДУНАВСКА И ВОЛЖКА БЪЛГАРИЯ

Николай Павлов

Уважаеми колеги,

За мен е удоволствие да участвам в представянето на монографията на волжко-българския учен д-р на науките Албина Хайруллина-Валиева, озаглавена „Език и култура на древните преселници в Европа в един широк исторически контекст”. Според мен, тази монография е сериозен принос във все още слабото научно сътрудничество между Дунавска и Волжка България. Нещо повече тя е принос във формирането на собствено български исторически проучвания на евразийското пространство. Именно историческите изследвания са основата, върху която в последствие може да се развие една геополитическа по своята същност концепция за Българско Евразийство.

Предметът на монографията е изключително интересен – международната търговия с ценни животински кожи в евразийското пространство и ролята на българите в нея през различните исторически периоди. Най-важният извод на авторката е за взаимовръзката между търговията с ценни кожи и военно-политическата мощ на някои от българските държавни образувания. Особено ясно е откроята тази връзка при империята на Атила и във Волжка България в периода 7-16 в.

От методологическа гледна точка много важно е предложението на авторката в историческите изследвания за Евразия несигурният, мъгъл и политически обременен термин „тюркски” да се замени с по-подходящия термин „огурски”. Сериозно внимание заслужава и преоценката за историческата мисия на хуните и на номадството като цяло, която авторката прави. В тази връзка като насока за бъдещи научни изследвания може да се предложи прецизното дефиниране на различните наименования, които се срещат в историческите извори – хуни, българи, византийци, авари, огури и т.н. Въпрос на внимателен научен анализ и прецизна дефиниция е кои от тези наименования имат етнически характер, кои от тях – религиозен характер и кои са свързани с конкретната политическа конюнктура в конкретния исторически период. Така напр. може да се окаже, че името „българи” през ранния период на Средновековието има по-скоро геополитически и имперски смисъл (вероятно и с религиозен компонент), а едва по-късно придобива тясно етнически смисъл. При тази хипотеза терминът „хуни”, както и „огури” вероятно са обозначавали господстващия военен и политико-икономически клан в Българската империя през конкретния исторически период. В тази посока водят и изследванията на проф. Омелян Прицак за т.нар. „харизматични кланове”, които авторката използва.

Вторият основен фокус в монографията е върху друг важен проблем – за ролята на коня в различните български империи и неговата връзка с властта. По този въпрос д-р Хайруллина се явява продължител на един новаторски подход, защитаван от

основателя на Историческо дружество „Българска орда” Димитър Съсьлов. Връзката на коня с държавната власт в представите на нашите далечни предци има голямо концептуално значение не само за военно-историческите изследвания, но и за проучването на държавното устройство и източника на властта в българските държави през Ранното Средновековие. С цел провокиране на по-нататъшни изследвания ще поставя и по-общия въпрос за т.нар. военна демокрация и произхода на българската държава.

Освен строго научната стойност монографията на д-р Хайруллина има не по-малко важна обществена стойност – тя е стимул за активизиране на сътрудничеството между онези хора от научните и културните среди в Дунавска и Волжка България, които все още пазят спомена за нашето общо и славно минало. Освен това предвид факта, че книгата е издадена на английски език тя ще има определено влияние в международен план и върху бъдещите изследвания по история на Евразия. В заключение бих искал да поздравя авторката д-р Хайруллина, координатора на историческите изследвания г-н Табаков и ръководството на Народната библиотека „Св.Св.Кирил и Методий” за издаването на този великолепен научен труд.

София

6 октомври 2011 г.